

«MATENADARAN» MASHTOTS INSTITUTE OF ANCIENT MANUSCRIPTS
ARMENIAN LIBRARY OF THE GALOUSTE GULBENKIAN FOUNDATION

ARMENIAN CLASSICAL AUTHORS

VOLUME XX

12th Century

MECHITHAR GHOSH

Book II

CALOUSTE
GULBENKIAN
FOUNDATION

YEREVAN
2014

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑԻ ԱՆՈՒԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՏԵՆԱԳԻՐՔ ՀԱՅՈՑ

Ի. ՀԱՏՈՐ

ԺԲ. ԴԱՐ

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇ

ԳԻՐՔ Բ.

CALOUSTE
GULBENKIAN
FOUNDATION

ԵՐԵՒԱՆ
2014

Հատորը հրատարակութեան է պատրաստուել Մեսրոպ Մաշտոցի անուան հին ձեռագրերի գիտահետազօտական ինստիտուտ Մատենադարանում

Մատենաշարը հիմնադրուել է **Գալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարկութեան** հայկական բաժանմունքի նախաձեռնութեամբ եւ **Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Արամ Ա.-ի** ջանքերի շնորհիւ:

Հատորի պատրաստութեան ու տպագրութեան ծախսերը հովանաւորել է **Գալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարկութիւնը:**

ԺԹ. ՀԱՏՈՐԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

- ԹԱՄՐԱԶԵԱՆ ՀՐԱՉԵԱՅ** - Մաշտոցի անուան Մատենադարանի տնօրէն, բանասիրական գիտութիւնների դոկտոր, գիտական խորհրդի նախագահ
- ՏԵՐ-ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ԳԵՈՐԳ** – Մաշտոցի անուան Մատենադարանի ձեռագրատան գլխաւոր ակադեմիկոս, պատմական գիտութիւնների թեկնածու
- ՄԱՂՈՅԵԱՆ ԱՐՇԱԿ** – բանասիրական գիտութիւնների դոկտոր
- ՄԻՐՁՈՅԵԱՆ ՀՐԱՉԵԱՅ** – փիլիսոփայական գիտութիւնների դոկտոր-պրոֆեսոր
- ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ՊԵՏՐՈՍ** – ԵՊՀ դասախօս, պատմական գիտութիւնների թեկնածու, պրոֆեսոր
- ԲՈՋՈՅԵԱՆ ԱԶԱՏ** – ՀՀ ԳԱԱ Արեւելագիտութեան ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող, պատմական գիտութիւնների դոկտոր
- ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ ԳՈՐԱՐ** – Մաշտոցի անուան Մատենադարանի ակադեմիկոս, գիտաշխատող, բանասիրական գիտութիւնների դոկտոր
- ՔԷՈՍԵԱՆ ՅԱԿՈԲ** – Մաշտոցի անուան Մատենադարանի ակադեմիկոս, գիտաշխատող, փիլիսոփայական գիտութիւնների դոկտոր
- ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ ԳՈՒՐԳԷՆ** – Մաշտոցի անուան Մատենադարանի տնօրէնի խորհրդական բարձր տեխնոլոգիաների եւ հրատարակչական հարցերով, մատենաշարի համակարգող

Խմբագիր՝ **ԱԶԱՏ ԲՈՋՈՅԵԱՆ**

Գեղարուեստական խմբագիր եւ ձեւաւորող՝ **ԳՈՒՐԳԷՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ**
Ցանկերը կազմեց **ԳՈՒՐԳԷՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԸ**

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱԿՔ ՄԽԻԹԱՐԱՅ ԳՈՇԻ

Աշխատասիրութեամբ *Էմ. Պիլազեանի*

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇԻ ԱՌԱԿՆԵՐԸ - *Օլգա Վարդազարեան* 15

ԱՌԱԿՔ ԱՌԱՍՊԵԼԱԿԱՆՔ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՔ

Ա. ԱՍՏՈՒԲԾ ԵՒ ԱՐԱՐԱԾՔ	42
Բ. ՓԱՓԱԳ ԵՐԿՆԻ	42
Գ. ԱՐԵԳԱԿՆ	42
Դ. ԼՈՒՄԻՆ	42
Ե. ԱՍՏԵՂՔ	43
Զ. ԵՐԿԻՐ ԵՒ ԵՐԿԻՆ	43
Է. ԹԱԳԱԻՐՐ ՏՆԿՈՑ	43
Ը. ՈՐԹ ԵՒ ՄՈՐԵՆԻ	44
Թ. ՄՈՐԵՆԻ ԵՒ ՈՐԹ	45
Ժ. ՆՈՆԵՆԻ ԵՒ ԹՁԵՆԻ	45
ԺԱ. ԽՆՁՈՐԻ ԵՒ ՏԱՆՁԻ	45
ԺԲ. ԹՁԵՆԻ	46
ԺԳ. ԹԹԵՆԻ ԵՒ ՁԻԹԵՆԻ	46
ԺԴ. ՅԱՆՓՈՐՁԻՑ ՈՔ ԵՒ ՆՈՆԵՆԻ	46
ԺԵ. ՍԱԼՈՐ ԵՒ ԴԱՄՈՆ ԵՒ ԾԻՐԱՆ	47
ԺԶ. ԴԵՂՁԻ ԵՒ ՍԵՐԿԵԻԻԼԻ	47
ԺԷ. ՏՈՒՆԿՔ ԵՒ ԸՆԿՈՒՋԻ	48
ԺԸ. ՅԱՆՄՏԻՑ ՈՔ ԵՒ ՅՈՒՆԱՊԻ	48
ԺԹ. ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՔ ԵՒ ԲԱՄԲԱԿԵՆԻՔ ԵՒ ՍԱԲՍԻ	49
Ի. ՏՐՏՈՒՆՋՔ ՏՆԿՈՑ	49
ԻԱ. ՈՄՆ Ի ԴՐԱԽՏԻ	50
ԻԲ. ԽՈՐՅԵՍ ՈՔ ԵՒ ԾԱՌՔ	51
ԻԳ. ՆՇԵՆԻՔ ԵՒ ԿԱՍԿԵՆԻ	52
ԻԴ. ԿԱՂՆԻ ԵՒ ԱՐՔԱՅԿԱՂՆԻ	52
ԻԵ. ՑԱՐԱՍԻ ԵՒ ՅԱԲԱՍՐԳԻ	53
ԻԶ. ԹԱԳԱԻՐՐ ԲՈՒՄՈՑ	54
ԻԷ. ԲՈՅՍՔ ԵՒ ԹԱԳԱԻՐՐ ԻՐԵԱՆՑ	55
ԻԸ. ՄԱՆԻՇԱԿ ԵՒ ՇՈՒՇԱՆ	56
ԻԹ. ՓԵՆՆԱ	57
Լ. ԾԱԴԿՈՒՆՔ ԼԵՌՆԱԿԱՆՔ ԵՒ ԴԱՇՏԱԿԱՆՔ	57
ԼԱ. ԽՆԿԱԾԱԴԻԿ ԵՒ ՔԱՅԱՆԱՅ	57
ԼԲ. ԱՐԵԳԱԿՆ ԵՒ ՁԻԲԱԾԱԴԻԿ	58
ԼԳ. ԳՆԴԱԾԱԴԻԿՔ ԵՒ ԿՈՐՆԳԱՆ ԵՒ ԱՅԼՔ ԵՒ ՑԻՆԿ	58
ԼԴ. ԿԱՌՆ ԵՒ ԷՇՔ ԵՒ ՈՒՂՏՔ	59
ԼԵ. ԵՂԵԳԱՆ ԾԱԴԻԿ ԵՒ ԱՅԼՔ ԵՒ ԱՐԵԳԱԿՆ	59
ԼԶ. ԳԱՐԻ ԵՒ ԿՈՐԵԱՆ ԵՒ ՑՈՐԵԱՆ	59

ԼԷ. ԳԱՐԻ	59
ԼԸ. ԿՈՐԵԱՆ	60
ԼԹ. ՅԱԳԱՐ ԵՒ ՄՆԵԻ	60
Խ. ԲԱԿԼԱՅ ԵՒ ՍԻՍԵՌՆ ԵՒ ՅԱՏ ԿՏԱԻԻ ԵՒ ԿՆՃԹԱՆ	60
ԽԱ. ՅԱՏ ՍԻՍԵՌԱՆ ԵՒ ԲԱԿԼԱՅ	60
ԽԲ. ԲԱԿԼԱՅ ԵՒ ՍԻՍԵՌՆ	61
ԽԳ. ՉԱՓՈՂ ԵՒ ՈԼՈՌՆ	61
ԽԴ. ՈՍՊՆ ԵՒ ԼՈՎԻԱՍ	61
ԽԵ. ԼՈՎԻԱՍ ԵՒ ՈՍՊՆ	61
ԽԶ. ՄԱՇ	62
ԽԷ. ԱՐՋ ԵՒ ԱՐՋՆԴԵՂ	62
ԽԸ. ՍԱՄԻԹ ԵՒ ԳԻՆՉ ԵՒ ՉԱՄԱՆ ԵՒ ՓԵԳԵՆԱՅ ԵՒ ՍԵՐՄԱՆՔ ԽՈՒՒԲՏԵՍԱԿ ԽՈՏՈՑ	62
ԽԹ. ԱՆՄԻՏ ԱՅՐ ԵՒ ԳԱԼԻԱՆՈՍ	63
Ծ. ՃԱԿԸՆԴԵՂ ՅՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ԲՈՒՄՈՑ	63
ԾԱ. ԱՅՐ ՈՄՆ ԵՒ ԹԱՂԹ	64
ԾԲ. ԲՇԻՇԿ ԵՒ ՍՊԱՆԱԽ ԵՒ ԱՅՐ ԱԽՏԱՑԵԱԼ	64
ԾԳ. ԳԱԼԻԱՆՈՍ ԵՒ ԽՍՏՈՐ ԵՒ ՄՇԱԿ	64
ԾԴ. ՅՈՂԱԳՈՐԾ ԵՒ ՍՈԽ	64
ԾԵ. ՍՈԽ ԵՒ ԽՍՏՈՐ	65
ԾԶ. ԱՏԵՊՂԻՆ ԵՒ ՇԱՂԳԱՍ	65
ԾԷ. ՍԵԽ ԵՒ ԸՆԿՈՒՋԻ	65
ԾԸ. ՉՄԵՐՈՒԿ ԵՒ ԱՆՄԻՏ ԱՅՐ	65
ԾԹ. ՎԱՐՈՒՆԿՆ	66
Կ. ԱՆՓՈՐՉ ՈՔ ԵՒ ՇԱՄԱՍ	66
ԿԱ. ԿԱՂԱՄԲ ԵՒ ԱՆՄԻՏ ԱՅՐ	66
ԿԲ. ԼԵՐԻՆՔ	67
ԿԳ. ԳԵՏՔ	67
ԿԴ. ԱՂԲԻԻՐՔ	67
ԿԵ. ԼԵԻԱԹԱՆ ԵՒ ԲԵՅՄՈԹ	68
ԿԶ. ԼԵԻԱԹԱՆ	68
ԿԷ. ԱՋԳ ՉԿԱՆՉ ԵՒ ԹԱԳԱԻՐ ԻԻՐԵԱՆՑ	68
ԿԸ. ԵՐԿՐՈՐԴՆ ԹԱԳԱԻՐԻ	69
ԿԹ. ԿՐԻԱՅՔ ԵՒ ԿՐԵՏԱՑԻՔ	69
Յ. ԳՈՐՏՈՒՆՔ ԾՈՎՈՒ	69
ՅԱ. ՈՐՍՈՐԴՔ ԵՒ ԵՊԵՆԷՍՆ	70
ՅԲ. ՈՄՆ ԵՒ ԽՐԽԻՆՋԻԻՆ	70
ՅԳ. ՋՄԻԻՆԵԱՅ ԵՒ ՈՄՆ Ի ԽԵՑԵՄՈՐԹԻՑՆ	70
ՅԴ. ՈՄՆ Ի ՋՐԱՅՆՈՑՆ ԵՒ ԳՈՐՏՈՒՆՔ	70
ՅԵ. ՉԿՈՒՆՔ ԵՒ ԹԱԳԱԻՐ ԻԻՐԵԱՆՑ	71
ՅԶ. ԲԵՅՄՈԹ	71
ՅԷ. ՋՈՒՐԱԿ	71
ՅԸ. ԵՋՆ ՓԱԽՈՒՑԵԱԼ Ի ԼԾՈՅ	71
ՅԹ. ԱՆԴԵԱՅՔ ԵՒ ԳԱՅԼՔ	72

Ձ. ՏՐՏՈՒՆՁ ԱՆԴԵՈՑ	72
ՁԱ. ԽՈՅ ԵՒ ԾԱՌՆ	72
ՁԲ. ՀԱԻՏ ՈՉԽԱՐԱՑ ԵՒ ՀԱԻՐԱՆՔ ԱՅԾԻՑ	73
ՁԳ. ՆՈՒԽԱԶ ԵՒ ԳԱՅԼ	73
ՁԴ. ԱՆԱՍՈՒՆ ԿԵՆԴԱՆԻՔ ԵՒ ԱՈՒԻԾ	73
ՁԵ. ԱՈՒԻԾ ԲԵԿԵԱԼ ՈՏԻՔ ԵՒ ԿԵՆԴԱՆԻՔ	73
ՁԶ. ԱՈՒԻԾ ԵՒ ԱՐՋ ԵՒ ԳԱՅԼ	74
ՁԷ. ԱՐՋ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ՔԱՀԱՆԱՅ	74
ՁԸ. ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ԳԱՅԼ ԿՈՒՐԱՑԵԱԼ	75
ՁԹ. ԳԱՅԼ ԱՊԱՇԽԱՐՈՂ	75
Ղ. ՇՈՒՆՔ ԱՌԱՋԻ ԹԱԳԱԲՈՐԻՆ ԻԻՐԵԱՆՑ	75
ՂԱ. ՄԿՈՒՆՔ ԵՒ ԿԱՏՈՒ	76
ՂԲ. ԻՆՁ ԵՒ ԿՈՐԻԻՆ ԻԻՐ	76
ՂԳ. ԱՈՒԻԾ ԵՒ ԲՈՐԷ	76
ՂԴ. ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ՃԱԳԱՐ	76
ՂԵ. ՆԱՊԱՍՏԱԿ ՁԱՆԳԻՏՈՂ	77
ՂԶ. ԿՈՒՂԲ	77
ՂԷ. ՎԱԳՐ ԵՒ ՈՐՍՈՐԴ	77
ՂԸ. ԱՂՈՒԷՍ ՔԱՀԱՆԱՅ	77
ՂԹ. ԿԱՊԻԿ ԵՒ ՄԱԼՈՒՄ ԵՒ ՇՈՒՆ	77
Ճ. ԵՐԵՔ ՏԵՍԻԼ ԹԱԳԱԲՈՐԻ	78
ՃԱ. ՈՐԴԻ ՓՂԻ ՅՈՒՍՈՒՄՆ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ	79
ՃԲ. ՈՒՂՏ ԵՒ ԴԱՐՄԱՆԻՉ ԻԻՐ	79
ՃԳ. ԽՈՋ ՅՈՒՍՈՒՄՆ ԱՍՏԵՂԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ	80
ՃԴ. ԷՇ ԿՐԱԲԱԲՈՐ	80
ՃԵ. ՋՈՐԻ	80
ՃԶ. ՉԻ ԽՐՈՒՏԱՑԵԱԼ	80
ՃԷ. ԳՈՄԷՇ ԵՐԿՐԱՉԱՓ	81
ՃԸ. ԳՈՄԷՇ ԵՒ ԴԱՐՄԱՆԻՉ ԻԻՐ	81
ՃԹ. ՎԻՇԱՊ ԵՒ ԵՂՋԵՐՈՒ	81
ՃԺ. ԳԱՅԼ ԵՒ ԱՅԾԵԱՄՆ ԵՒ ԱՈՒԻԾ	81
ՃԻԱ. ԹՈՐԷԿ ԵՒ ՈՋՆԻ	82
ՃԻԲ. ՅՈՎԱԶ ԵՒ ԲՈՒԾԱՆՈՂ	82
ՃԻԳ. ՔԱՐԱԹԱԲՇ ԵՒ ՄՈՂԷՁ ԵՒ ԽԼՈՒՐԴ	82
ՃԻԴ. ԹՈՉՈՒՆՔ ԵՒ ԻՇԽԱՆ ԻԻՐԵԱՆՑ ԱՐԾԻԻ	83
ՃԻԵ. ՁԱԳՔ ԱՆԿԵՂԱՑ	83
ՃԻԶ. ԲԱՋԷ ԵՒ ԱՂԱԲՆԻ	83
ՃԻԷ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ ԵՒ ԼՈՐ	83
ՃԻԸ. ՇԱՀԵՆ ԵՒ ՁԱԳ ՀԱԲԱԼԻ	84
ՃԻԹ. ՑԻՆԱ ԵՒ ՁԱԳՔ ՀԱԲՈՒ	84
ՃԻԻ. ՋԱՅԼԱՄ ԵՒ ՉԻՏ	84
ՃԻԱ. ՔԱՀԱՆԱՅ ԿԱՇԱՌԱՌՈՒ	85
ՃԻԲ. ԵՐԱՄ ՃՆՃԴԿՈՒ ԵՒ ԱՐԱԳԻԼ	85

ճԻԳ. ԲՈՒ ԱՌ ԱՐԾԻՒ ԽՆԱՄԵԽԱԲՍ	85
ճԻԴ. ԱՐԾԻՒ ԵՒ ԹՈՂՈՒՆՔ	86
ճԻԵ. ՀԱՒ ԸՆՏԱՆԻ	86
ճԻԶ. ԽՍՏԱՍԻՐՏ ԱՅՐ ԵՒ ՁԱԳ ԱՂԱԲՆՈՅ	86
ճԻԷ. ՏԱՏՐԱԿ ԿՐԱԲՆԱԲՈՐ	86
ճԻԸ. ԱՔԱՂԱՂ ԵՒ ԾՈՅԼՔ	87
ճԻԹ. ԱԳՈՒՄ ԴԱՏԱՐԱԳԻՉ	87
ճԼ. ԱՁԳ ՃՆՃՂԿԱՑ	87
ճԼԱ. ՄԵՈՒՄ ՈՐԴԻ ԱԳՈՒՄ	88
ճԼԲ. ԱՆԾԵՂ ԵՒ ՁԱԳՔ	88
ճԼԳ. ՈՐԴԻ ՍԱՐԵԿԻ ՅՈՒՄՈՒՄՆ ՔԱՀԱՆԱՅՈՒԹԵԱՆ	88
ճԼԴ. ԱՐՋՆԱԳՈՒՄ ՍԳԱԲՈՐ ԵՒ ԱՆԳՂ	89
ճԼԵ. ՃԱՅ ԵՒ ՍԱԳ	89
ճԼԶ. ՍԻՐԱՄԱՐԳ	89
ճԼԷ. ՈՐՍՈՐԴ ԵՒ ԵՐԱՄ ԿԱՔԱԻԻ	90
ճԼԸ. ԿԿՈՒ ԵՒ ՏԱՏՐԱԿ	90
ճԼԹ. ԾԻԾԵՆՆ	90
ճԽ. ՀԱԲԱԼ ԵՒ ՏԱՏՐԱԿ	91
ճԽԱ. ԽՈՐԴՔ	91
ճԽԲ. ԲՈՒԻՃԱԿ	91
ճԽԳ. ԱՐԱԲՐ ԵՒ ԿԻԻ ԵՒ ՁԱԳՔ	92
ճԽԴ. ՁԿՆԱՔԱՂ	92
ճԽԵ. ՍԱՐՍԱՐԱԿ	92
ճԽԶ. ՍՈՒՆԱԿ ԵՒ ՑԱԽՍԱՐԵԿ ԵՒ ԱՅԼՔ	92
ճԽԷ. ՃՊՈՒՈ	92
ճԽԸ. ԲԱՆՔ ԹՈՂՆՈՅ	92
ճԽԹ. ՁԻԱԿԱՆ ԹՈՂՈՒՆ	93
ճԾ. ՔԱՂԱՂՐ	93
ճԾԱ. ԱՐՄԱԲ	93
ճԾԲ. ՄԵՂՈՒ	93
ճԾԳ. ՄՐՋԻԲՆ	93
ճԾԴ. ԱՐՋ ԵՒ ՄՐՋԻԲՆ	93
ճԾԵ. ՅՈՊՈՊ	94
ճԾԶ. ՉՂՋԻԿ	94
ճԾԷ. ԹՈՂՈՒՆՔ ԱՌ ՀԱՍԱՐԱԿ	94
ճԾԸ. ՄԱՐԱԽ	95
ճԾԹ. ՄԵՂՈՒՔԱՂ ԵՒ ՄԵՂՈՒ	95
ճԿ. ԹԻԹՂՈՒՆՔ	95
ԱՌԱԿՔ ՍՏԵՂԾԱԿԱՆՔ	
ճԿԱ. ԹՈՂՈՒՆ ԹԱԳԱԲՈՐԻՆ ՀՆԴԿԱՑ ԵՒ ՉԻ ԱՐՔԱՅԻՆ ՅՈՒՆԱՑ	96
ճԿԲ. ՈՐԴԻ ԹԱԳԱԲՈՐԻՆ ՅՈՒՆԱՑ	96
ճԿԳ. ԻՇԽԱՆ ՉԱՐ	97

ՃԿԴ. ՏԱՄՊԱՏԵՑԻ ԿՏԱԲԱԳՈՐԾ	97
ՃԿԵ. ԵՐԿԱԹԱԳՈՐԾ ԵՒ ՀԻԻՄՆ ԵՒ ՀՈՂԱԳՈՐԾ	97
ՃԿԶ. ԿԱՐՈՂ ԵՒ ԲԵՅԵԶԱԳՈՐԾ	98
ՃԿԷ. ՊՂՆՁԱԳՈՐԾ ԵՒ ԵՐԿԱԹԱԳՈՐԾ	98
ՃԿԸ. ՈՍԿԻ ԵՒ ՑՈՐԵԱՆ	98
ՃԿԹ. ԽԱՂԱԽՈՐԴ ԵՒ ՄՈՐԹԵԳՈՐԾ	99
ՃՀ. ԲԱՆՔ ԾԵՐՈՑ	99
ՃՀԱ. ԱՅՐ ՈՄՆ ԳԻՇԱԿԵՐ ԵՒ ԿԱԺՇԿԱԿԱՐ	99
ՃՀԲ. ՀԱՂՈՐԴԻԼՆ ՀՈՎԻԻ	99
ՃՀԳ. ԱՅՐ ԵՒ ԲԺԻՇԿՔ	100
ՃՀԴ. ԱՅՐ ՈՄՆ ԵՒ ԳԱԼԻԱՆՈՍ	100
ՃՀԵ. ԻՄԱՏԱՍԵՐ ՈՄՆ ԵՒ ՏՆԿԱԳՈՐԾ	100
ՃՀԶ. ԶԱԲՐԱԿԱՆ ՈՄՆ ԾԵՐ	101
ՃՀԷ. ԳՈՂ ԵՒ ՏՆԱՏԵՐ ԱՅՐ	101
ՃՀԸ. ԱԲԱԶԱԿ ԵՒ ՔԱՅԱՆԱՅ	101
ՃՀԹ. ՄԱՆՈՒԿՆ ԵՒ ՄԱՅՐՆ	102
ՃՁ. ԹԱԳԱԻՈՐ ԵՒ ԶԻՆՈՒՈՐՔ	102
ՃՁԱ. ԱՅՐ ՈՄՆ ՏՆԿԱՍԵՐ	102
ՃՁԲ. ԵՐԿՈՒ ԱՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՔ	103
ՃՁԳ. ԱԿՈՒՆՔ Ի ՄԻՒՆ	103
ՃՁԴ. ՔԱՂԱՔ ԵՐ ՀԵՌԻ ԹԱԳԱԻՈՐԻ ՈՒՄԵՄՆ	104
ՃՁԵ. ԼԵԱՈՆ ՄԻ ԱՆՄԱՏՈՅՑ ԵՒ ԲՆԱԿԻՉՔ ԱՇԽԱՐՀԻ	104
ՃՁԶ. ԵՐԿՈՒ Ի ՄԻԱՍԻՆ ՏՆԿԵԱԼ ԾԱՌՔ	105
ՃՁԷ. ԾԱՌ ՄԻ ԲԱՐՁՐ ՀԱՍԱԿԱԲ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ ՏԵՍԱԿԱԲ	105
ՃՁԸ. ԻՐԲԵԻ ԼՈՒԱՆ ԱԶԳ ԱՄԵՆԱՅՆ	105
ՃՁԹ. ՍԵՐՄԱՆՈՂ ՈՄՆ	106
ՃՁԿ. ԱՅՐ ՄԻ ԻԶԱՆԵՐ Ի ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԼԵՈՆԷ	106

ՄԱՐԳԱՐԵՈՒԹԵԱՆՆ ԵՐԵՄԻԱՅԻ ԵՒ ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐԻՆ [Ի] ՄԽԻԹԱՐԱՅ ՎԱՐՂԱՊԵՏԷ ԳՈՇ ԿՈՉԵՑԵԼՈՅ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՈՒԲՏ

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇԻ ԵՐԵՄԻԱՅԻ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆԸ - <i>Ազատ Բողոքան</i>	109
{ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՄԻԱ ՄԱՐԳԱՐԵԻ}	125
{ՅՈՂՅԱՆՆՈՒ ՈՍԿԷԲԵՐԱՆԻ}	126
{ԳԼ. Ա}	129
{ԳԼ. Բ}	135
{ԳԼ. Գ}	146
{ԳԼ. Դ}	154
{ԳԼ. Ե}	162
{ԳԼ. Ձ}	169
{ԳԼ. Է}	178
{ԳԼ. Ը}	187
{ԳԼ. Թ}	193
{ԳԼ. Ժ}	200

{ՁԼ. ժԱ}	206
{ՁԼ. ժԲ}	212
{ՁԼ. ժԳ}	217
{ՁԼ. ժԴ}	223
{ՁԼ. ժԵ}	229
{ՁԼ. ժԶ}	234
{ՁԼ. ժԷ}	238
{ՁԼ. ժԸ}	243
{ՁԼ. ժԹ}	247
{ՁԼ. ի}	249
{ՁԼ. իԱ}	254
{ՁԼ. իԲ}	256
{ՁԼ. իԳ}	261
{ՁԼ. իԴ}	268
{ՁԼ. իԵ}	269
{ՁԼ. իԶ}	276
{ՁԼ. իԷ}	279
{ՁԼ. իԸ}	283
{ՁԼ. իԹ}	285
{ՁԼ. Լ}	289
{ՁԼ. ԼԱ}	292
{ՁԼ. ԼԲ}	299
{ՁԼ. ԼԳ}	304
{ՁԼ. ԼԴ}	307
{ՁԼ. ԼԵ}	311
{ՁԼ. ԼԶ}	314
{ՁԼ. ԼԷ}	318
{ՁԼ. ԼԸ}	321
{ՁԼ. ԼԹ}	325
{ՁԼ. խ}	328
{ՁԼ. խԱ}	331
{ՁԼ. խԲ}	334
{ՁԼ. խԳ}	336
{ՁԼ. խԴ}	338
{ՁԼ. խԵ}	341
{ՁԼ. խԶ}	342
{ՁԼ. խԷ}	346
{ՁԼ. խԸ}	348
{ՁԼ. խԹ}	353
{ՁԼ. օ}	359
{ՁԼ. օԱ}	366
{ՁԼ. օԲ}	374
ԲԱՐՈՒՔ	380

{ԹՈՒՂԹ ԲԱՐՈՒՔԱՅ ԳԼ. Ա}	380
{ԳԼ. Բ}	383
{ԳԼ. Գ}	387
{ԳԼ. Դ}	390
{ԳԼ. Ե}	393
ՍՐԲՈՅՆ ԵՐԵՄԻԱԻ ՈՂԲՔ	394
{ԳԼ. Ա}	395
{ԳԼ. Բ}	399
{ԳԼ. Գ}	403
{ԳԼ. Դ}	408
ԱՂԱԻԹՔ ԵՐԵՄԻԱՅԻ ՄԱՐԳԱՐԵԻ ՅԵՏ ՈՂԲԱԼՈՅ ԶԳԵՐՈՒԹԻՒՆՆ ԵՐՈՒՄԱՂԵՄԻ	414
[ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ]	416
ԵՐԵՄԻԱ ՄԱՐԳԱՐԵ ՄԽԻԹԱՐ ՎՃԱՐԴԱՊԵՏ} ԳՈՇ ԿՈՋԵՑԵԱԼ}	418

ՓԻԼՈՆԻ՝ ՅԱՂԱԳՍ ՆԱԽԱԽՆԱՄՈՒԹԵԱՆ ԱՌ ԱՂԵՔԱՆԴՐՈՍ ԳՈՇԻՆ ԱՍԱՑԵԱԼ ՊԱՏՃԱՌ

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇԻ «ՊԱՏՃԱՌԸ» ԵՒ ԼՈՒԾՄՈՒՆՔԸ – <i>Օլգա Վարդապարեան</i>	435
ՓԻԼՈՆԻ՝ ՅԱՂԱԳՍ ՆԱԽԱԽՆԱՄՈՒԹԵԱՆ ԱՌ ԱՂԵՔԱՆԴՐՈՍ ԳՈՇԻՆ ԱՍԱՑԵԱԼ	440

ԹՈՒՂԹ ԱՌ ՎՐԱՑԻՄՆ ՅԱՂԱԳՍ ՈՒՂՂԱՓՈՒՈՒԹԵԱՆ ՀԱԲԱՏՈՅ

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇԻ՝ ՎՐԱՑԻՆԵՐԻՆ ՈՒՂՂՈՒԲԾ ԴԱԲԱՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԸ - <i>Պարոյր Սուրադեան</i>	453
ԹՈՒՂԹ ԱՌ ՎՐԱՑԻՄՆ՝ ՅԱՂԱԳՍ ՈՒՂՂԱՓՈՒՈՒԹԵԱՆ ՀԱԲԱՏՈՅ	456

ԱՂՕԹՔ ՄԽԻԹԱՐԱՅ ԳՈՇ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇԻ ԱՂՕԹՔՆԵՐԸ - <i>Գուրգէն Գասպարեան</i>	511
ԵՌԱՄԵԾԻ ԵՒ ՔԱԶ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԽԻԹԱՐԱՅ ԳՈՇԻ ԽՃՍԱԿՐԱԲԻ ՃԳՆԱԴՈՐԻ ԵՒ ԲԱՆԻՔՈՒՆ	
ՀՈՇՏՈՐԻ ԱՍԱՑԵԱԼ ԶԱՂԱԻԹՍ Ի ԺԱՄ ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ	519
ՆՈՐԻՆ ԱՂԱԻԹՔ ՄԽԻԹԱՐԱՅ ԱՍԱՑԵԱԼ Ի ԴԵՄ ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳԻ	528
ՆՈՐԻՆ ԱՂԱԻԹՔ ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳԻ.....	531
ԱՂԱԻԹՔ ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՎԱՍՆ ԱՐԻՈՍԱԿԱՆԱՑՆ ԵՒ ԱՅԼՈՑ ՀԵՐՁՈՒԲԾՈՂԱՑՆ, ԶԻ	
ՅՈՐԺԱՄ ԶՂՋԱՆԱՆ, ԸՆԹԵՌՆՈՒՆ Ի ՎԵՐԱՅ ՆՈՑԱ ԵՒ ԱԺԱՆԵՆ ՍՈՒՐԲ ԻՒՂՈՎ	532
Ի ՏԵՐ ՄԽԻԹԱՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԱՍԱՑԵԱԼ ԱՂԱԻԹՔ Ի ՎԵՐԱՅ ՀԻԲԱՆԴԱՑ	534

ՄԽԻԹԱՐԱՅ ԳՈՇԻ ԽՐԱՏՔ ՈԳԵՇԱՅՔ

ՄԽԻԹԱՐԱՅ ԳՈՇԻ ԽՐԱՏՔ ՈԳԵՇԱՅՔ - <i>Հ. Գրիգոր Սարգսեան</i>	541
ՎԱՍՆ ՃՇՄԱՐԻՑ ԵՒ ՀԱՃՈՅ ՍՊԱՍԱԴՈՐԵԼ ՄԱՐՄՆՈՅ ԵՒ ԱՐԵԱՆՆ ՏԵԱՌՆ	550
ՆՈՐԻՆ ԽՐԱՏ ՈԳԵՇԱՅ ՄԱՆԿԱՆՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ Ի ԽՆԴՐՈՅ ՈՒՄԵՄՆ ՄԱՆՈՒԿ ՔԱՅԱՆԱՅԷ	560
ՆՈՐԻՆ ԴԱՐՁԵԱԼ ԲԱՆ ԽՐԱՏՈՒ ՎԱՍՆ ԶԳՈՒՇՈՒԹԵԱՄԲ ՍՊԱՍԱԴՈՐԵԼ ՄԱՐՄՆՈՅ ԵՒ ԱՐԵԱՆ ՏԵԱՌՆ	
ՄԱՆԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱԻՐԻՆԱԴՐԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆՈՆԱԿԱՆ ՍԱՅՄԱՆԱԲ ՍԱԿԱԴՈՒՔ	566

ՎԱՐՔԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇԻ ՎԱՐՔԱԳՐԱԿԱՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ - <i>Յակոբ Մանանդեան, Հրաչեայ Աճառեան</i>	574
---	-----

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՅՆ ԽՈՍՏՐՈՎՈՒ ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՌԱՒՈՐԵԱԼ ՈՐ ԿՈՉԻ ՆՈՐ ՆԱՅԱՏԱԿ, ՈՐ ՎԿԱԵԱՑ
 ՅԱՇԽԱՐՅՆ ԱՂԱԲԱՆԻՑ Ի ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔՆ ՈՐ ԿՈՉԻ ԳԱՆՁԱԿ 577

ՄԽԻԹԱՐԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԱԿԱՆՈՒՆ ԿՈՉԵՑԵԱԼ ԳՈՇ ՆԵՐԲՈՂԵԱՆ ԱՍԱՑԵԱԼ Ի ՆՈՐ ՎԿԱՅՆ
 ԿՈՉԵՑԵԱԼՆ ԽՈՍՏՐՈՎ 583

ՅԱՅԱՄԱԲՈՒՐ ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՅՆ ԽՈՍՏՐՈՎՈՒ ԳԱՆՁԱԿԵՑԻՈՅ 588

ՅԱՅՄԱԲՈՒՐ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՅՆ ԽՈՍՏՐՈՎՈՒ ԳԱՆՁԱԿԵՑՈՅՆ 588

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐՈՎ ՎԿԱՅԻՆ ՅՈՎԱԵՓՈՒ ՎԱՐՈՒՑՆ ԵՒ ՆԱՅԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ 591

ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՅՆ ՅՈՎԱԵՓՈՅ ՆՈՐ ՎԿԱՅԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱՍՏՈՒԾՈՅ 600

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎԱԵՓՈՅ ՆՈՐ ՎԿԱՅԻ, ՈՐ ԿԱՅ ՆՇԽԱՐՔՆ Ի ՎԱՆՔՆ Ի ՀԱՒՈՒՑԹԱՌ, ՄԵՐՁ ԱՌ
 ԳԵՂԱՔԱՂԱՔՆ ԳԱՌՆԻ 600

<ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ > 605

ՅԱԲԵԼՈՒԾ

ԴԱԻԹ ԱՆՅԱՂԹ

ԴԱԻԹ ԱՆՅԱՂԹԻՆ ՎԵՐԱԳՐՈՒԾ ԵՒ ՆՐԱ ԱՆՈՒԱՆՆ
 ԱՌՆՉՈՒՈՂ ԳՐՈՒԿԱԾՔՆԵՐ – *Գոհար Մուրադեան* 615

ԴԱԻԹ ԱՆՅԱՂԹ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԱՍԱՑԵԱԼ ԳՈՎԵՍ ՆԵՐԲՈՂԱԿԱՆ
 Ի ՍՈՒՐԲ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑԻ 627

ԴԱԻԹ ՓԻԼԻՍՈՓՈՅԻ ՆԱԽԱԿԱՐԳԵԱԼ ԱՌԱՋԱԲԱՆՔ ՍԱՂՄՈՍԱՑ 630

ԴԱԻԹ ՓԻԼԻՍՈՓՈՅԻ ԱՌԱԾՔ ՀԻՆԳ 646

ՎԱՍՆ ԲԱԺԱՆՄԱՆ 650

[ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՐԿԱԲՈՐԻՆ ԵՒ ԿԱՐԵԼԻՈՅՆ] 652

[ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐԴ ԳՈԼ ՋԵԱԿՆ-Ի] 655

ՍՐԲՈՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑՆ ՀԱՅՈՑ ՄՈՎԱԵՍԻ ԵՒ ԴԱԻԹԻ ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ
 ԸՆԴ ԵՐԿԱԲՆԱԿ ՉԱՐԱՓՈՐՈՍ 660

ԴԱԻԹ ՓԻԼԻՍՈՓՈՅԻ ԷԱԿԱՑ ԳԻՐՔ 708

ՀԱՐՑՈՒՄՆ ՅՈՒՐԱԴԻ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ՄՈՎԱԵՍԻ ՀԱՅՈՑ ՔԵՐԹՈՂԻ ԵՒ ԴԱԻԹԻ ՓԻԼԻՍՈՓՈՅԻ... 724

ԱՐԻՍՏՈՏԵԼԻ «ԱՏՈՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ» ԱՆԱՆՈՒՆ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՎԻՍԻ ԳՐԱԿԱՐԱՆԻՑ 740

ՍԱՀՄԱՆՔ ՓԻԼԻՍՈՓՈՅԱԿԱՆՔ 745

[ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՍԱՀՄԱՆԱՑ ԴԱԻԹԻ] ՍԱՀՄԱՆՔ ԱՍԱՑԵԱԼ Ի ԴԱԻԹԷ ՈՂՋԱԽՈՂ ՍՈԼՈՒԹԻՒՆ 748

ՊԱՏՃԱՌ ՍԱՀՄԱՆԱՑ ԳՐՈՑ ԴԱԻԹԻ 760

ՊԱՏՃԱՌՔ ՍԱՀՄԱՆԱՑ ԳՐՈՑ 762

ՍԱՀՄԱՆ ԻՄԱՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ԻԲՐ ՀԱՐՑՄԱՐ 782

ՑԱՆԿԵՐ

ՍՈՒՐԲԳՐԱՅԻՆ 783

ԱՆՁՆԱՆՈՒՆՆԵՐ 795

ՑԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐ, ՑԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐ, ՏՈՂՄԱՆՈՒՆՆԵՐ 815